

до 2021/2022 навчального року

Про вивчення предметів для 1-4-х класів та організацію освітнього процесу в 2021/2022 н.р.

У нових умовах, які виникли через пандемію і трансформували освіту, володіння цифровими навичками, уміння користуватися технологіями дистанційного навчання — це вже вимога, необхідність. Вважаємо за доцільне, рекомендувати закладам освіти підготуватись до роботи в умовах карантинних обмежень і у 2021/2022 н.р. Радимо в освітньому процесі використовувати цифрові платформи, які дають змогу реалізувати авторські методичні задуми, створювати навчальні курси, гнучко розподіляючи контент між онлайн- та офлайн-частинами, диференціювати навчальні завдання, проводити онлайн уроки, оперативно надавати зворотний зв'язок, відстежувати навчальний поступ кожного учня, створювати та наповнювати портфоліо. Як показує досвід, учням і їхнім батькам значно легше навчатися дистанційно, коли контент із усіх навчальних предметів знаходиться на одній платформі. Рішення про використання в обов'язковому порядку цифрової платформи в освітньому процесі вирішує педагогічна рада, адже у такий спосіб школа має можливість адаптувати програму до технічних можливостей учнів і вчителів.

Нагадуємо, що дистанційна форма здобуття освіти залишається добровільною, тобто виняtkово за бажанням учнів та їхніх батьків, і таку можливість має будь-який учень для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії.

Для того, щоб перевести дитину на дистанційну форму здобуття освіти, один із батьків має подати заяву керівнику закладу освіти, який надає послуги саме за дистанційною формою здобуття освіти. Дізнатися про ці заклади освіти можна у відповідному управлінні (департаменті) освіти.

Якщо є обставини, що об'єктивно унеможливають особисте подання заяви, можна подавати скановану копію або фотокопію заяви будь-якими засобами зв'язку (факсом, електронною поштою тощо). У заяві має бути інформація про те, чи є в учня умови для дистанційного навчання в синхронному та асинхронному режимах, зокрема, доступ до мережі Інтернет, персональний комп'ютер (із можливістю використання засобів аудіо-, відеоконференцзв'язку).

Зарахування (переведення) на дистанційну форму здобуття освіти здійснюється за наказом керівника за-

кладу освіти, як правило, до початку навчального року або семестру (триместру) навчання (частина 4 розділу 2 Положення).

Зверніть увагу, що не менше 30% навчального часу, передбаченого освітньою програмою закладу освіти, організовується в синхронному режимі, під час якого вчитель та учні одночасно взаємодіють та комунікують між собою в електронному освітньому середовищі (зазвичай онлайн уроки). А 70% навчального часу здійснюється взаємодія в асинхронному режимі, тобто із затримкою у часі, застосовуючи при цьому інтерактивні освітні платформи, електронну пошту, форуми, соціальні мережі тощо (абзац 2, частина 7, розділ I Положення).

Під час дистанційного навчання має забезпечуватися регулярна взаємодія вчителя з учнями та батьками. Останні повинні сприяти виконанню дитиною освітньої та навчальних програм, досягненню передбачених ними результатів навчання, реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, дбати про фізичне та психічне здоров'я дітей, формувати у них навички здорового способу життя, а також сприяти дотриманню учнями академічної доброчесності.

Докладніше про організацію дистанційного навчання:

- Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти ;

- Лист МОН від 02.11.2020 № 1/9-609 Щодо організації дистанційного навчання.

Існують певні вимоги, скільки часу діти різного віку можуть безперервно працювати з технічними засобами під час уроку, щоб не завдавати шкоди здоров'ю. Ці вимоги сформульовані, зокрема, у новому Санітарному регламенті:

для учнів 1 класів — не більше 10 хвилин;

для учнів 2 — 4 класів — не більше 15 хвилин.

Змішане навчання ефективно завдяки цілковитій пристосованості до конкретних умов, матеріалу і навіть потреб конкретного класу. Радимо врахувати переваги кожної моделі та виклики до впровадження, проаналізувати власні можливості та можливості здобувачів освіти й обрати ту, яка найкраще допоможе досягнути нових додаткових результатів. У початковій школі допускаються застосування технології:

- «перевернутий клас» (вчитель надає навчальний матеріал для вивчення вдома, а на уроці проводить практичне підкріплення знань учнів). При такій моделі здобувачі освіти за визначеним графіком вивчають онлайн-частину вдома та офлайн-частину в закладі. Тобто вдома вони засвоюють теоретичний матеріал і переглядають лекції, а в аудиторії працюють із педагогом над практичними завданнями та проєктами. Перевага такої системи у тому, що заклад не повинен додатково закупувати обладнання, адже здобувачі освіти користуються ним удома. Наприклад, вони можуть переглядати відео на смартфонах. Мінус цієї моделі в тому, що можуть бути проблеми з доступом до інтернету вдома або відсутність потрібних гаджетів;

- «ротація за станціями» (учні працюють у класі та за визначеним графіком проходять окремі станції: групова робота, самостійна робота за комп'ютером, спілкування з учителем тощо). У такій моделі здобувачі освіти працюють у кабінеті й за визначеним графіком проходять окремі станції. Тобто чергують різні види діяльності: онлайн-навчання, фронтальну роботу з педагогом, групову роботу й роботу над проєктом. Частина завдань вони обов'язково виконують онлайн. Станції можуть охоплювати як індивідуальну роботу чи роботу в групах, так і роботу цілим класом. Як показує практика, це найбільш доступна і зручна модель, коли здобувачі освіти, наприклад, тільки звикають до змішаного навчання.

Характерна риса цієї моделі — здобувачі освіти повинні пройти всі станції. Поділ на групи та індивідуальне інструктування педагогом — дуже гнучкі. Тому групи можуть змінюватися протягом навчального року залежно від потреб здобувачів освіти. Недолік цієї моделі, як показує практика, педагогові, який тільки починає працювати з нею, важко скласти завдання в маршрутному листі для різних станцій, насамперед для станції «онлайн-навчання»;

- «ротація за кімнатами» (учні працюють у класі та за визначеним графіком проходять окремі станції: групова робота, спілкування з учителем тощо, а для виконання самостійної роботи за комп'ютером переходять у комп'ютерний клас). Модель схожа на попередню, проте у ній здобувачі освіти змінюються не в межах аудиторії, а в

до 2021/2022 навчального року

межах навчального закладу. Однією зі станцій є не просто робота онлайн, а робота в окремому приміщенні — лабораторії.

Перевага цієї моделі — можливість для педагога надавати інструкції усім здобувачам освіти водночас. Ця модель найбільш подібна до традиційної моделі навчання. Для допомоги часто потрібен ще один педагог або асистент. Проте це не обов'язкова вимога: все залежить від структури курсу і можливостей навчального закладу. Недоліком цієї моделі є те, що її практично неможливо використовувати в умовах класно-урочної системи. Хіба що епізодично, але це знову ж таки виглядатиме, як підлаштування «під модель»;

- «індивідуальна ротація». У такій моделі здобувачі освіти працюють у закладі й проходять окремі станції за індивідуально визначеним графіком. Відмінність цієї моделі від «ротації за станціями» у тому, що не обов'язково проходити всі станції. Перевага моделі — підлаштування графіків та способів роботи під особисті потреби кожного. Якщо комусь простіше працювати онлайн, а хтось отримує кращі результати завдяки груповим завданням — така модель врахує ці особливості. Водночас здобувачі освіти мають спланований графік, тобто система передбачувана та зрозуміла для всіх користувачів. Проте така модель потребує додаткового фінансування на технічне забезпечення комп'ютерами та іншими електронними пристроями.

Асинхронний режим навчання передбачає, що вчитель може записати онлайн урок та надавати його учням для опрацювання. Якщо учень бажає записати онлайн-урок, він має попередити про це вчителя.

Варто знати і суворо дотримуватися вимог закону про те, що допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (стаття 32 Конституції України). Запис уроку є певним збиранням інформації про особу. Але якщо під час онлайн уроку здійснюються протиправні дії особою, яка обіймає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень, запис допускається без їх дозволу за умови, що зйомки спрямовані на захист прав людини.

Відповідно до статті 307 Цивільного кодексу України, фізична особа може бути знята на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку лише за її згодою. Згода особи на знімання її на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку припускається (згода за замовчуванням), якщо зйомки проводяться відкрито на вулиці, на зборах, конференціях, мітингах та інших заходах публічного характеру.

Тому учень та/або батьки мають попередити вчителя про запис онлайн уроку.

Докладніше про фото та відеофіксацію під час освітнього процесу можна прочитати у наших роз'ясненнях на сайті освітнього омбудсмена.

Державний стандарт початкової освіти, регламентуючи свободу педагогічних спільнот у виборі шляхів навчання, виховання і розвитку школярів, відкриває можливість вибору та створення власного навчального забезпечення освітнього процесу. Чинні вимоги до його якості доповнюються показниками, що відповідають пріоритетам нового Державного стандарту і передбачають: реалізацію ідеї інтеграції; дослідницький підхід до формування умінь; конструювання знань, а не їх відтворення; організацію пошуку інформації з різних джерел; розвиток критичного мислення, творчості тощо.

У межах академічної автономії, відповідно до частин третьої та четвертої статті 10 Закону України «Про повну загальну середню освіту» питання організації освітнього процесу, виконання освітньої програми, навчального плану є внутрішніми питаннями кожного закладу загальної середньої освіти, його педагогічної ради та завданням педагогічних працівників.

У 1-4 класах закладів загальної середньої освіти пропонується працювати за підручниками, що за результатами конкурсного відбору отримали гриф «Рекомендовано для використання в закладах загальної середньої освіти» і надруковані за кошти державного бюджету. Використання навчальних посібників, зошитів із друкованою основою, що доповнюють зміст підручників, утворюють разом із ними навчальні комплекти, є не обов'язковим і може мати місце в освітньому процесі лише за умови дидактичної доцільності навчальних видань для реалізації нових підходів у роботі з учнями, дотримання вимог щодо уникнення перевантаження учнів та добровільної згоди усіх батьків учнів класу на фінансове забезпечення. Усі навчальні посібники, у тому числі електронні освітні ресурси, що обрані для використання в освітньому процесі, мають мати схвалення для використання в закладах освіти. З переліками такої літератури можна ознайомитись на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» за покликанням:

<https://bit.ly/2UTC0dB>.

З урахуванням зтепального переходу закладів освіти на здійснення діяльності за новим Державним стандартом у 2021/2022 н.р. освітня програма закладу освіти може розроблятися на основі: для 1-2 класів - Державного стандарту початкової освіти (2018), типових освітніх програм (наказ МОН від 08.10.2019 № 1272); для 3 класів - Державного стандарту початкової освіти (2018), типових освітніх програм (наказ МОН від 08.10.2019 № 1273).

Варіативність організації освітнього процесу в 1-4 класі забезпечується двома типовими освітніми програмами, що відрізняються моделями інтеграції змісту освітніх галузей та його визначеністю/невизначеністю за роками навчання. Спільним для обох освітніх програм є підходи до організації освітнього процесу та оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

Освітня програма закладу освіти, який здійснює свою діяльність на різних рівнях освіти, може бути наскрізною (з 1 по 12 класи), або для певного рівня освіти. Документ схвалюється педагогічною радою закладу освіти та затверджується його керівником. Основою для розроблення освітньої програми є стандарт освіти відповідного рівня (у такому випадку освітня програма закладу освіти затверджується Державним органом якості освіти України за результатами експертизи на відповідність Державному стандарту освіти). Освітні програми розробляються закладами освіти, науковими установами, іншими суб'єктами освітньої діяльності та затверджуються відповідно до Закону України «Про освіту» та спеціальних законів.

Освітні програми повинні передбачати освітні компоненти для вільного вибору здобувачів освіти.

Заклади освіти можуть використовувати типові або інші освітні програми.

У навчальному плані освітньої програми закладу освіти конкретизується розподіл годин інваріантного (у випадку викладання інтегрованого курсу двома педагогічними працівниками) та варіативного складників. У разі використання варіативної години на вивчення курсу за вибором до переліку навчальних програм, який є складником освітньої програми, додається програма цього курсу. Звертаємо увагу, що програма курсу за вибором повинна мати відповідний гриф і входить до переліку навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України для використання у початкових класах закладів загальної середньої освіти

(<https://bit.ly/3x2lrm1>).

Використання годин варіативного складника навчальних планів може йти на збільшення годин на вивчення окремих предметів інваріантного складника, упровадження курсів за вибором, проведенням індивідуальних консультацій та групових занять. При розподілі варіативного складника навчального плану слід враховувати, що гранично допустиме навантаження вираховується на одного учня, а уроки фізичної культури не враховуються при визначенні цього показника.

Загальний обсяг навчального навантаження визначається у навчальному плані, очікувані результати навчання здобувачів освіти окреслюються у навчальних програмах предметів/ін-

до 2021/2022 навчального року

тегрованих курсів (що є складниками освітньої програми). В освітній програмі закладу освіти, що складена на основі типової освітньої програм чи іншої освітньої програми, що може бути впроваджена відповідно до чинних нормативних документів, навчальні програми предметів/інтегрованих курсів подаються переліком.

На основі навчальної програми предмета/інтегрованого курсу вчитель складає календарно-тематичне планування з урахуванням навчальних можливостей учнів класу.

Календарно-тематичне та поурочне планування здійснюється вчителем у довільній формі, у тому числі з використанням друкованих чи електронних джерел тощо. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-тематичних планів та поурочних планів-конспектів є індивідуальною справою вчителя. Встановлення універсальних у межах закладу загальної середньої освіти міста, району чи області стандартів таких документів є неприпустимим.

Автономія вчителя має бути забезпечена академічною свободою, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільним вибором форм, методів і засобів навчання, що здійснюють освітній програмі, розробленням та впровадженням авторських навчальних програм, проектів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання. Вчитель має право на вільний вибір освітніх програм, форм навчання, закладів освіти, установ і організацій, інших суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних працівників.

При розробленні календарно-тематичного, системи поурочного планування вчителю/вчительці необхідно самостійно вибудувати послідовність формування очікуваних результатів навчання, враховуючи при цьому послідовність розгортання змісту в обраному ними підручнику. Вчитель може самостійно переносити теми уроків, відповідно до засвоєння учнями навчального матеріалу, визначати кількість годин на вивчення окремих тем. Адміністрація закладу загальної середньої освіти або працівники методичних служб можуть лише надавати методичну допомогу вчителю, з метою покращення освітнього процесу, а не контролювати його.

Звертаємо увагу педагогічних працівників на те, що відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти у навчальних програмах з усіх предметів і курсів передбачено 20% резервного часу. При складанні календарно-тематичного планування вчитель може використовувати його на вільний розсуд, наприклад, для вдосконалення

вмінь, дослідження місцевого середовища (довкілля), у якому мешкають діти, краєзнавчих розвідок, дослідницько-пізнавальних проектів та екскурсій, зокрема з ініціативи дітей. Крім того, пропонується наприкінці кожної чверті планувати корекційно-рефлексійний тиждень для подолання розбіжностей у навчальних досягненнях учнів. З метою створення умов для проектно-діяльності учнів, здійснення спостережень, досліджень, виконання практико-орієнтованих завдань протягом навчального року пропонується виділити час на проведення навчально-пізнавальної практики, екскурсій. Вибір змісту і форм організації такої навчально-пізнавальної практики заклад освіти визначає самостійно.

Структура навчального року (за чвертями, півріччями, семестрами), тривалість навчального тижня, дня, занять, відпочинку між ними, інші форми організації освітнього процесу встановлюються закладом загальної середньої освіти у межах часу, передбаченого освітньою програмою.

Організація освітнього процесу не повинна призводити до перевантаження учнів та має забезпечувати безпечні та нешкідливі умови здобуття освіти.

Режим роботи закладу загальної середньої освіти визначається закладом освіти на основі відповідних нормативно-правових актів.

У цілому, навчальний день не повинен перевищувати час, що визначають за кількістю академічних годин, передбачених навчальним планом закладу загальної середньої освіти, та тривалістю перерв між уроками. Для кожного класу розклад дзвінків є гнучким і коригується вчителем з урахуванням особливостей учнів класу та дидактичної доцільності запланованої на день навчальної діяльності.

Структура і тривалість навчального року, навчального тижня, навчального дня, занять, відпочинку між ними, форми організації освітнього процесу визначаються відповідно до статті 10 Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Окрему увагу вчителів має привернути організації сучасного освітнього середовища. Оскільки у шкільному житті зростає частка групової ігрової, проектної і дослідницької діяльності, мають бути урізноманітнені варіанти упорядкування освітнього простору. Крім класичних варіантів класних кімнат, доцільно використовувати новітні, наприклад мобільні робочі місця, які можна легко трансформувати для групової роботи. Перед школою поставлено завдання відшукати окремі приміщення з відкритим освітнім простором, що дасть змогу розширити поле діяльності за межі класу. У плануванні й дизайні освітнього простору першорядним має бути спрямування на розвиток дитини і мотивації її до навчання. Відповідно до додатку 2 Санітарного регламенту для

закладів загальної середньої освіти, залежно від призначення навчальних приміщень використовуються різні види навчальних меблів: робочі столи учнів (двомісні та одномісні) та стільці зі спинками різних ростових груп, робочі столи учнів регульовані (одномісні та двомісні), стільці зі спинками регульовані, столи лабораторні, дошки, відкриті та закриті шафи, стелажі, вітрини тощо. Перевага надається робочим столам учнів та стільцям, що запобігають порушенню постави в учнів, забезпечують мобільні робочі місця та легко трансформуються для роботи у групах. У кожному навчальному приміщенні необхідно передбачати 2-3 розміри відповідно промаркованих меблів з перевагою одного із них,

Для профілактики порушень постави не менше 2-х разів на рік учнів пересаджують на інші ряди, не порушуючи відповідності групи меблів їх зросту та з урахуванням гостроти зору і слуху.

Учні з патологією органу зору (корегованою та/або некорегованою) повинні сидіти за першими робочими столами учнів в першому ряду (від світлонесучої стіни). Школярі з пониженим слухом розміщуються за першими і другими робочими столами учнів крайніх рядів. Учні, які часто хворіють простудними захворюваннями, ревматизмом, ангінами, розміщуються у третьому ряду (біля внутрішньої стіни).

Навчальні приміщення для учнів 1-4 класів розміщуються окремо від навчальних приміщень учнів 5-11(12) класів.

У разі обладнання в навчальних приміщеннях початкової школи місця відпочинку учнів (ігровий осередок) з килимами для сидіння та гри, стільцями, кріслами або подушками з м'яким покриттям, вони повинні легко очищатися.

Організація освітнього процесу не повинна призводити до перевантаження учнів та має забезпечувати безпечні, нешкідливі та здорові умови здобуття освіти.

Використання друкувальних та (або) копіювальних пристроїв у навчальних приміщеннях дозволяється при відсутності учнів та по завершенню навчальних занять. Після використання таких пристроїв приміщення необхідно провітрити.

Гігієнічні правила складання розкладу навчальних занять та розподілу навчального навантаження протягом тижня наведені у додатку 7 Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти. Допустима сумарна кількість годин (навчальних занять) тижневого навантаження учнів наведена у додатку 8 Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти.

Для кожного класу розклад дзвінків є гнучким і коригується вчителем з урахуванням особливостей учнів класу та дидактичної доцільності запланованої на день навчальної діяльності.

Приватні та корпоративні заклади освіти, учні яких розпочинають навчання

до 2021/2022 навчального року

з 8.00-9.00 год. та продовжують здобуття освіти і перебувають в такому закладі після 14.00 год., освітні програми яких розроблені відповідно до вимог статті 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту» та містять (за рахунок власних надходжень) збільшену кількість навчальних предметів (інтегрованих курсів) та/або навчальних годин (навчальних занять) порівняно з відповідними типовими освітніми програмами, повинні створити умови для фізичного і психологічного відпочинку учнів, організувати 3-4 разове гаряче харчування, протягом всього навчального дня мати психологічний та медичний супровід освітнього процесу, дотримуватися вимог цього Санітарного регламенту щодо тривалості навчальних занять, перерв між ними, прогулянки, самопідготовки, чергування протягом дня і тижня видів діяльності, навчальних занять з навчальних предметів природничо-математичного, суспільно-гуманітарного циклів із навчальними предметами художньо-естетичного, фізкультурно-оздоровчого та технологічного циклів з урахуванням Гігієнічних правил складання розкладу навчальних занять, ці вимоги сформульовані, зокрема, у додатку 7 Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти.

У державних та комунальних закладах освіти розклад занять має забезпечувати послідовність проведення навчальних занять, не допускається встановлення тривалих перерв (більше ніж 30 хвилин) між навчальними заняттями.

Початок навчального дня не повинен бути раніше 8:00 години, початок занять у другу зміну - не пізніше 14:00 години (для учнів, які здобувають освіту за вечірньою формою - не пізніше 16:00 години). У закладах освіти, які працюють у дві зміни, навчання учнів 1-4 класів, повинно бути організовано у першу зміну.

Відповідно до пункту 2 Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, безперервна навчальна діяльність учнів (тривалість навчальних занять) не може перевищувати: у 1-му класі - 35 хв., 2-4-х класах - 40 хв. Організація зведеної навчальних занять і використання інших форм організації освітнього процесу, що впливають на тривалість навчальних занять, допускається за рішенням педагогічної ради закладу освіти та повинні відповідати віковим особливостям дітей.

Упродовж навчальних занять, які поєднують у собі психічне, статичне, динамічне навантаження на окремі органи і системи і на весь організм в цілому, проводяться вправи з рухової активності для зняття локального стомлення і вправи з рухової активності загального впливу. Комплекси відповідних вправ наведено у додатку 3 Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти.

Відповідно до пункту 3 Санітарного регламенту для закладів загальної се-

редньої освіти, тривалість перерв між навчальними заняттями для учнів 1-4-х класів рекомендується не менше 15 хв., великої перерви - 30 хв. (для прийому їжі). Замість однієї великої перерви можна влаштувати дві перерви по 20 хв., після другого та третього навчальних занять - для учнів 1-4-х класів. У середині зведеного навчального заняття необхідно організувати перерву тривалістю 10 хв. для активного відпочинку.

Відповідно до пункту 4 Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, розклад навчальних занять повинен враховувати оптимальне співвідношення навчального навантаження протягом тижня, а також чергування протягом дня і тижня навчальних занять з навчальних предметів природничо-математичного, суспільно-гуманітарного циклів із навчальними предметами художньо-естетичного, фізкультурно-оздоровчого та технологічного циклів з урахуванням Гігієнічних правил складання розкладу навчальних занять наведених у додатку 7 Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти.

Згідно з пунктом 5 Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, під час щонайменше однієї з перерв необхідно організувати умови для харчування та активного відпочинку учнів, рекомендовані прогулянки на відкритому повітрі.

У групах подовженого дня учнів початкової школи прогулянка на відкритому повітрі повинна становити не менше ніж 1,5 години протягом дня (за умов зовнішньої температури повітря не нижче 10 °С).

Тривалість виконання завдань для самопідготовки учнів у позанавчальний час не рекомендується більше 1 години у 3-5 класах. Учням 1-2 класів не рекомендуються обов'язкові завдання для самопідготовки у позанавчальний час.

При використанні технічних засобів навчання (далі - ТЗН) під час проведення навчального заняття потрібно чергувати види навчальної діяльності. Безперервна тривалість навчальної діяльності з ТЗН упродовж навчального заняття повинна бути: для учнів 1 класів - не більше 10 хвилин; для учнів 2-4 класів - не більше 15 хвилин;

Після занять із застосуванням ТЗН проводяться вправи з рухової активності та вправи гімнастики для очей. Комплекси відповідних вправ наведені у додатку 3 Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти.

З огляду на вищезазначене, можна стверджувати, що якість початкової освіти залежить від професійних компетентностей вчителя початкових класів. Однією з яких є предметна компетентність, що полягає у здатності вчителя до використання предметних знань в освітньому процесі, до інтеграції знань з різних освітніх галузей, до добору доцільних форм, методів, технологій та засобів навчання. А також в умінні

використовувати вчителем методику навчання предметів (інтегрованих курсів) у межах відповідної освітньої галузі шляхом формування системи понять в учнів у межах освітньої галузі на основі сучасних наукових здобутків.

Ефективність роботи здебільшого залежить від відповідального ставлення до неї, а наслідком такої роботи є підвищення професійної майстерності та самооцінки. Тому, плануючи організацію освітнього процесу в 1 класі вчителю, необхідно врахувати наступну інформацію:

1. Наказ МОН №923 "Про затвердження методичних рекомендацій щодо адаптаційного періоду для учнів першого класу у Новій українській школі". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3xdEr2M>

2. Методичні рекомендації щодо адаптаційного періоду для учнів першого класу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3iVbzXE>.

Наголошуємо, що необхідно дотримуватись вимог статті 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо права учнів на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів його навчання. Звертаємо увагу, що у 3-4 класах застосовується формувальне і підсумкове за рівнями навчальних досягнень оцінювання. З питань здійснення формувального оцінювання дотримуватись методичних рекомендацій, затверджених наказами Міністерства освіти і науки України від 20 серпня 2018 року № 924 та від 27 серпня 2019 року № 1154. Рекомендуємо дотримуватись алгоритму діяльності вчителя під час організації формувального оцінювання та використувати інструментарій формувального оцінювання, запропонований у методичних рекомендаціях щодо орієнтовних вимог до оцінювання навчальних досягнень учнів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.08.2018 № 924).

Орієнтовні вимоги до педагогічного спостереження, учнівського портфоліо, само- та взаємооцінювання викладено у наказі Міністерства освіти і науки України від 27.08.2019 № 1154.

Згідно пункту 3 наказу Міністерства освіти і науки України від 04 лютого 2021 року № 143 «Про доопрацювання методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів третіх і четвертих класів Нової української школи», радимо очікувати на зміни, які будуть відображені у наказі Міністерства освіти і науки України згодом.

Формувальне оцінювання здійснюють з метою отримання інформації про досягнення учнів задля прийняття рішень про наступні кроки в навчанні як учителем, так і учнем. Ефективність формувального оцінювання забезпечується його безперервністю та партнерською взаємодією учасників освітнього процесу. Формувальне

до 2021/2022 навчального року

оцінювання ґрунтується на критеріях, що визначаються вчителем з поступовим залученням до цього процесу учнів для кожного виду роботи та виду навчальної діяльності. Враховуючи рівень сформованості умінь вчитися, навичок самооцінювання і взаємооцінювання, умінь визначати для себе певні завдання, роботи вибір, пропонуємо залучати третьокласників до складання/коментування інструкцій завдань, опису способу його виконання, очікуваного результату (продукту) та характеристик, яким він має відповідати. Радимо спонукати учнів до аргументованого самооцінювання і взаємооцінювання з визначенням того, що дозволило досягти успіху, чи, що призвело до утруднень.

Формувальне оцінювання здійснюється шляхом:

- постійного педагогічного спостереження учителя за навчальною та іншими видами діяльності учнів та коментарів самого учня, інших учнів, учителя;
- застосування різних прийомів отримання зворотного зв'язку щодо сприйняття, розуміння, застосування учнями навчального матеріалу;
- визначення динаміки нарощування якісних показників результатів навчання у поточній навчальній діяльності;
- поточного аналізу змістового накопичення учнівського портфоліо; самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів; співбесід із батьками учнів задля врахування їх думки щодо
- особистісного розвитку та соціалізації тощо.

Оцінювання особистих досягнень учня відбувається вербально відповідно до шкали оцінювання у свідомстві досягнень: має значні успіхи; демонструє помітний прогрес; досягає результату з допомогою вчителя; потребує значної уваги і допомоги.

Вербальні оцінки особистісних досягнень фіксуються двічі на рік у свідомстві досягнень, зокрема у грудні та травні.

Радимо скористатися порадами щодо особливостей організації освітнього процесу:

- в 1 класі - інструктивно-методичними рекомендаціями щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2018/2019 навчальному році (лист Міністерства освіти і науки України від 03.07.2018 р. № 1/9-415);
- в 2 класі - методичними рекомендаціями щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2019/2020 н.р. (лист Міністерства освіти і науки України від 01.07.2019 № 1/11-5966);
- в 3 класі - інструктивно-методичними рекомендаціями щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 н.р. (лист Міністерства освіти і науки України від 11.08.2020 № 1/9-430)

Звертаємо увагу на те, що вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти передбачені за визначеними освітніми галузями. Зважаючи на це, пропонуємо під час підготовки до нового навчального року розглянути та удосконалити знання про реалізацію освітніх галузей, через які розкривається зміст державного стандарту початкової загальної освіти.

Рекомендуємо, враховуючи авторські права та інтелектуальну власність, використовувати навчальні матеріали розміщені на освітніх платформах, сайтах для удосконалення та підвищення якості викладання освітніх галузей в початковій школі:

- мовно-літературна (українська мова та література, мови та літератури відповідних корінних народів і національних меншин, іншомовна освіта);

Рекомендуємо використовувати у своїй роботі наступні матеріали:

1. Мовно-літературна освітня галузь: нові завдання – нові рішення // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3y7H1Z3>

2. Мовно-літературна освітня галузь // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3yakhTD>

3. Сутність освітніх галузей за Державним стандартом початкової освіти // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo-gl.su/QV0M>

4. Початкова освіта: Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3y7puQN>

- математична:

Пропонуємо інтернет-ресурси для створення навчального та ігрового контенту з математики для молодших школярів. Автор – Світлана Сковрцова:

1. Створення інтерактивних вправ з математики за допомогою сервісу LearningApps

2. Особливості використання Google Classroom у навчанні математики молодших школярів

3. Особливості використання сервісу Classtime у навчанні математики молодших школярів

4. Особливості використання онлайн дошки Padlet у навчанні математики молодших школярів

5. Zoom та Classdojo у навчанні математики молодших школярів
Режим доступу: <https://bit.ly/3icy2AF>

- природнича:

Рекомендуємо використовувати у своїй роботі наступні матеріали:

1. Природнича освітня галузь // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kmmedia.com.ua/ed_prof/natural_science/

2. Сутність освітніх галузей за Державним стандартом початкової освіти // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo-gl.su/QV0M>

3. Початкова освіта: Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3xbUP3r>

- технологічна:

На допомогу вчителю рекомендуємо використовувати у своїй роботі наступні джерела:

1. Технологічна освітня галузь у новій українській школі: перспективи розвитку // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo-gl.su/ci1>

2. Сутність освітніх галузей за Державним стандартом початкової освіти // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3720ezB>

3. Початкова освіта: Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3iLaYb6>

- інформатична:

Рекомендуємо використовувати у своїй роботі наступні матеріали:

1. Початкова освіта: Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3BJdY0n>

2. Сутність освітніх галузей за Державним стандартом початкової освіти // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3iSvkTZ>

3. Савченко О. Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для

до 2021/2022 навчального року

1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3x82dgg>

- соціальна і здоров'язбережувальна:

Рекомендуємо використовувати у своїй роботі наступні матеріали:

1. Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo-gl.su/M8qTO3>

2. Початкова освіта: Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3iKHJ88>

3. Савченко О. Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3iPUXAB>

- громадянська та історична:

3 урахуванням важливості даної освітньої галузі рекомендуємо використовувати у своїй роботі наступні матеріали:

1. Початкова освіта: Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3eYDkNO>

2. Сутність освітніх галузей за Державним стандартом початкової освіти // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo-gl.su/QV0M> Савченко О. Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/2WeKV4n>

3. Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://elr.tnpu.edu.ua/enroll/index.php?id=583>

4. Громадянська та історична освітня галузь // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo-gl.su/90Ktk>

5. Громадянська та історична освітня галузь // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3iUq26e>

- мистецька:

Рекомендуємо:

• звернути увагу педагогів на особливості реалізації мистецької освітньої галузі, висвітлені у Державному стандарті початкової освіти <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF> (додаток 10). Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з мистецької освітньої галузі та типових освітніх програм для закладів загальної середньої освіти:

1. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом Савченко О.Я. та Шияна Р.Б.: 1-2 класи <https://bit.ly/375FiaS>

2. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом Савченко О.Я. та Шияна Р.Б.: 3-4 класи

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/3-4-dodatki.pdf>;

• ознайомитися з методичними рекомендаціями щодо особливостей викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» в початкових класах (Методичний вісник-2020 №56);

• ознайомитися з наказами МОН України про видання підручників для учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти за кошти державного бюджету, а саме:

1. Наказ МОН України «Про видання підручників для 1 класу закладів загальної середньої освіти за кошти державного бюджету у 2018 році

<https://mon.gov.ua/ua/npa/providannya-pidruchnikiv-dlya-1-klasu-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-zakoshti-derzhavnogo-byudzhetu-u-2018-roci>

2. Наказ МОН України «Про видання підручників для 2 класу закладів загальної середньої освіти за кошти державного бюджету у 2019 році <https://drive.google.com/file/d/1GcukSAKUvjY6NxtINU0ENsmd6wctdqy/view>.

3. Наказ МОН України «Про видання підручників для 3 класу закладів загальної середньої освіти за кошти державного бюджету у 2020 році

<https://drive.google.com/file/d/1EjediTvnNwBXwmeaAyiLfkSsQxm1N7vi/view>

• ознайомитися з переліком підручників, яким надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»:

1. Підручники для 1 класу загальної середньої освіти <https://bit.ly/3i1Het6>

2. Підручники для 2 класу загальної середньої освіти <https://bit.ly/3iR6VKq>

3. Підручники для 3 класу загальної середньої освіти <https://bit.ly/3iPyfJ3>.

• розглянути електронні версії всіх підручників з мистецтва для 3 класу, яким надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»: «Мистецтво» підручник інтегрованого курсу для 3 класу – 2020

<https://bit.ly/2UT79sr>

• звернути увагу на освітні ресурси для вчителів, які викладають «Мистецтво», зокрема: журнал «Мистецтво та освіта» <http://artedu.com.ua/index.php/adm/golovna>, журнал «Мистецтво в школі (музика, образотворче мистецтво, художня культура)» <https://bit.ly/3BGUUXz>, освітній проект «На Урок» <https://naurok.com.ua/> тощо.

- фізкультурна.

Рекомендуємо використовувати у своїй роботі наступні матеріали:

1. Сутність освітніх галузей за Державним стандартом початкової освіти // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo-gl.su/QV0M>

2. Початкова освіта: Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/2VhNjGY>.

Зазначені нижче інтернет-ресурси підтримають Ваш високий рівень педагогічної майстерності, щодо володіння методиками компетентнісного навчання і новими освітніми технологіями.

1. Щоденні 5, Щоденні 3. Вступ. Онлайн-курс для вчителів початкової школи. Пристінська М.С.

2. Щоденні 5, Щоденні 3. Основні принципи та переконання. Основні принципи та переконання. Онлайн-курс

3. Щоденні 3. Онлайн-курс для вчителів початкової школи

4. Критичне мислення. Таксономія Блума. Онлайн-курс для вчителів початкової школи. Інна Большакова

5. Структура уроку критичного мислення. Онлайн-курс для вчителів початкової школи. Інна Большакова

6. Кубування. Онлайн-курс для вчителів початкової школи. Інна Большакова

7. Стратегія «Передбачення». Онлайн-курс для вчителів початкової школи. Інна Большакова

8. Розвиток критичного мислення. "Читання з маркуванням"

9. Розвиток критичного мислення. Стратегія "Діаграма Венна"

10. Розвиток критичного мислення. Стратегія "Т-таблиця"

11. Розвиток критичного мислення. Стратегія "Мозковий штурм"

до 2021/2022 навчального року

12. Графічні організатори. Онлайн-курс для вчителів початкової школи. Інна Большакова
13. Лепбук. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
14. Групова робота. Онлайн-курс для вчителів початкової школи. Інна Большакова
15. Робота в групах. Джигсоу I, II. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
16. РАФТ. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
17. Сторітеллінг. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
18. Багаторівневі запитання. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
19. 10 кроків до самостійності. Частина 1. Онлайн-курс для вчителів початкової школи. Пристінська М.С.
20. 10 кроків до самостійності. Частина 2. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
21. Математика. Робота з даними. Онлайн-курс для вчителів початкової школи. Пристінська М.С.
22. Інтегрований розвиток наскрізних умінь. Частина 2. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
23. Що таке інтегроване навчання? Частина 3. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
24. Інструменти розвитку окремих наскрізних умінь. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
25. Інструменти розвитку окремих наскрізних умінь. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
26. Види інтегрованого навчання. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
27. Інтегроване навчання: діяльнісний підхід. Частина 1. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
28. Інтегроване навчання: діяльнісний підхід. Частина 2. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
29. Щоденник вразень. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
30. Планування тематичного тижня. Частина 1. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
31. Планування тематичного тижня. Частина 2. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
32. Планування тематичного тижня. Частина 3. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
33. Планування теми на основі Інтелект-карти. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
34. Створюємо інтерактивні навчальні матеріали в середовищі PowerPoint. Частина 1
35. Створюємо інтерактивні навчальні матеріали в середовищі PowerPoint. Частина 2
36. Створюємо інтерактивні навчальні матеріали в середовищі PowerPoint. Частина 3
37. Створюємо інтерактивні навчальні матеріали в середовищі PowerPoint. Частина 4
38. Ефективний план уроку. Готуємося до уроку. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
39. Розроблення правил і впровадження рутин. Правила. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
40. Кейс технологія на уроках у початковій школі
41. Технології Web 2.0 та інтернет сервіси для педагога, їх місце в сучасному уроці
42. Створення інтегрованого уроку за допомогою «живих картинок» на ThingLink
43. Навчаємо по-новому: ребуси, хмари, кросворди, карти знань та інтерактивні вправи. Дронь Вікторія
44. Онлайн-сервіси для створення дидактичних матеріалів (картки, кросворди, пазли)
45. Нейропсихологія 1-1. Нейропсихологія в освітньому середовищі. Онлайн-курс для вчителів
46. Нейропсихологія 1-2. Вправи. Нейропсихологія в освітньому середовищі. Онлайн-курс для вчителів
47. Нейропсихологія 2-1. Розвиток вищих психічних функцій в онтогенезі. Онлайн-курс для вчителів
48. Нейропсихологія 2-2. Вправи. Розвиток вищих психічних функцій в онтогенезі. Онлайн-курс для вчителів
49. Нейропсихологія 3-1. Труднощі навчання. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
50. Нейропсихологія 3-2. Вправи. Труднощі навчання. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
51. Нейропсихологія 4-1. Довільність як необхідна умова навчання. Онлайн-курс для вчителів
52. Нейропсихологія 4-2. Вправи. Довільність як необхідна умова навчання. Онлайн-курс для вчителів
53. Нейропсихологія 5-1. Нейропсихологічна діагностика та корекція. Онлайн-курс для вчителів
54. Нейропсихологія 5-2. Вправи. Нейропсихологічна діагностика та корекція. Онлайн-курс для вчителів
55. Проактивний підхід до дисципліни. Частина 1. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
56. Проактивний підхід до дисципліни. Частина 2. Онлайн-курс для вчителів початкової школи
57. Зміст та структура модуля «Інклюзивна освіта». Огляд основних тем. Онлайн-курс для вчителів
58. Компетентності вчителя для реалізації інклюзивного навчання. Онлайн-курс для вчителів
59. Inspiration - програма, що допомагає візуалізувати навчальний процес. Разом з учнями на заняттях можна створювати діаграми, картки та схеми.
60. Plickers - мобільний додаток, який "зчитує" спеціальні картки з від-
- повідями учнів за лічені секунди та виводить статистику на екран телефону вчителя. Додаток використовують для швидкої перевірки, аби дізнатись, чи розуміють учні поняття та чи освоюють ключові навички.
61. Kahoot! - навчальна програма, що складається з ігор. Тут можна зробити серію запитань з кількома варіантами відповідей. Формат і кількість запитань залежать від автора. Є можливість додавати відео, зображення та діаграми.
62. Нова школа. Відеоуроки
63. Сайт Сковорцової С. О.
64. Анімовані презентації букв і цифр. Олег Суховірський
65. Математика 2 клас НШ - Перший урок
66. О.М.Гісь. Компетентнісно орієнтовані завдання на уроках математики
67. Інтеграція: тематичний і діяльнісний підходи
68. Оновлені програми для початкової школи, поради вчителям, додаткові навчальні матеріали
69. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття
70. Поради дитячого психолога Світлани Ройз
71. Шкільні зміни: теорія і практика. Кометар до змін в початковій школі психолога Катерини Гольцберг
72. Гра по-новому, навчання по-іншому. Методичний посібник
73. ШІСТЬ ЦЕГЛИНОК в освітньому просторі школи. Методичний посібник
74. Гра по-новому, навчання по-іншому в освітньому просторі Нової української школи (спікер Олена ШУЛЯК)
75. Освітні методики the LEGO Foundation у початковій школі (спікер Олена ШУЛЯК)
76. Ми у світлі змін і світло змін у нас
77. Фейсбук-спільнота «Гра по-новому, навчання по-іншому»
78. Гра по-новому, навчання по-іншому – з шістьма цеглинками LEGO (Олена ШУЛЯК, Олена ЧЕРЕВИЧНА)
79. Чотири історії вчителів, які роками використовують LEGO на уроках
80. Цеглинка за цеглинкою: як використовувати LEGO на уроках
81. Мануальні дії з в освітньому просторі школи: LEGO – TANGRAM
82. Конструктор LEGO як освітній ресурс 21 століття у початкових класах
83. Багатофункціональне використання LEGO System

**Оксана КУЛИК,
методистка сектора
початкової освіти
Хмельницького ОІППО.**